

Tuulia Innala

Kuntajohto ja jätehuollosta vastaavat

Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Keskeiset muutosehdotukset jätelakiin ja niiden vaikutukset kuntien jätehuoltotoimintaan

1. Tausta ja lausuntopyyntö

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta 2.6.2020 mennessä. Esityksen valmistelu on ollut tarpeen EU:ssa hyväksytyjen uusien jätealan säädösten täytäntöön panemiseksi sekä Sanna Marinin hallituksen ohjelman toteuttamiseksi. Esityksen taustalla on myös kansallisia jätelainsäädännön kehittämistarpeita.

Lausuntopyyntö ja asiakirjat löytyvät kokonaisuudessaan Lausuntopalvelu.fi:stä <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=9db14571-b2ec-4a6f-a530-1c7bc49397eb>

2. Keskeisimmät kuntien toimintaan vaikuttavat jätelain muutosehdotukset

Jätelakiin ehdotetaan muutoksia useisiin pykäliin. Moni muutoksista koskee kuntia ja niiden jätehuoltotehtäviä. Keskeisimmät ehdotetut muutokset voidaan jakaa kolmeen merkittävimpään osakokonaisuuteen, jotka ovat

1. kierrätykseen kerättävien jätteiden (biojäte, pienmetalli, lasi-, kartonki- ja muovipakkaukset) erilliskeräysvelvoitteiden minimitason säätäminen jäteasetuksella
  - a. asumisessa kaikissa taajamien vähintään 5 huoneiston kiinteistöissä tulee erilliskerätä em. hyötyjätteet 2 vuoden siirtymäajalla sekä
  - b. vastaavasti kuntien hallinto- ja palvelutoiminnan yhdyskuntajätteiden erilliskeräys tulisi järjestää jokaiselta taajamassa tai asema- tai yleiskaavoitetulla palvelu-, matkailu- tai työpaikka-alueella sijaitsevalta kiinteistöltä viimeistään 1 vuoden siirtymäajalla, jos jätteitä syntyy asetukseen määritettyä viikoittaista kilorajaa enemmän. *

Tuulia Innala

- c. Asumisen biojätteen erilliskeräysvaatimus kiristyy 3 vuoden kuluttua lain voimaantulosta jokaiseen asuinkiinteistöön yli 10 000 asukkaan taajamissa. Kotikompostointi voi korvata erilliskeräyksen.
2. jätteenkuljetuksen kaksoisjärjestelmästä luopuminen kierrätykseen kerättävien jätteiden osalta 2 vuodessa ja sekajätteiden osalta 5 vuodessa. Saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetukseen ehdotetaan jäävän kaksoisjärjestelmä.
3. kunnille ja pakkausten tuottajille säädettävä velvoite järjestää pakkausjätteiden keräys yhteistoiminnassa siten, että pakkausten tuottajat vastaavat 80 % koko pakkausjätehuollon kustannuksista.

*Myös yrityksiä ja muita julkisia toimijoita kuin kuntia koskisivat yhdyskuntajätteiden erilliskeräysvelvoitteet. Lailla on siis merkitystä myös kunnissa olevien yritysten ja valtion tai seurakuntien jätehuollon järjestämiseen, vaikka niiden jätehuolto ei olekaan kuntavastuulla.

3. Keskeisten muutosten arvioidut vaikutukset kuntien jätehuoltotoimintaan

Alla koottuna ehdotuksen vaikutukset lyhyesti:

- Kyse on kokonaisratkaisusta, jonka osaset ovat riippuvaisia toisistaan. Tällä ehdotetulla yhdistelmällä, ottaen huomioon lain säätämisen tavoitteet ja reunaehdot, on mahdollista saavuttaa kuntien kannalta pitkällä aikavälillä paras mahdollinen lopputulema. Järjestelmällä on mahdollista taata asukkaiden tasapuolinen kohtelu jätehuoltopalveluissa eri puolilla Suomea sekä lisätä kierrätystä ja nostaa ympäristönsuojelun tasoa.
- Kuntien jätehuollon järjestämisen nykytilanne vaikuttaa laista johtuvien muutosten toimeenpanosta aiheutuvaan työmäärään kuntakentällä. Vaikutusta on sillä, millaiset ovat jätehuoltomääräysten erilliskeräysvelvoitteet tällä hetkellä ja miten jätteenkuljetus on järjestetty. Yhteistoiminta pakkaustuottajien kanssa lakiin säädettävässä muodossaan on kaikille kuntien jätehuoltotoimijoille uusi asia, vaikkakin yhteistoimintaa on jo harjoitettu aiemminkin monessa eri muodossa muulla tavoin.
- Kiristyvät erilliskeräys- ja kierrätysvelvoitteet lisäävät työpaikkoja jätealalla. YM:n teettämän selvityksen mukaan lakiehdotuksen jätteenkeräyksen ja käsittelyn nettotyöllisyysvaikutus asumisen jätehuollon muutoksista johtuen on noin 240-360 henkilötyövuotta. Jätteenkeräysajoneuvoja selvityksessä arvioidaan tarvittavan noin 92 kpl lisää.
- Kotitalouksien lajittelumahdollisuudet helpottuisivat, kun palveluja tuodaan lähemmäksi kotia. Asuinkiinteistö voisi jatkossa tilata kaikki kiinteistöittaiset jätehuoltopalvelut ja asioida vain yhden tahon, eli kunnan jätelaitoksen

Tuulia Innala

kanssa sen sijaan, että se asioisi kunnan, tuottajayhteisön ja kuljetusyrityksen kanssa.

- Ehdotettu jätteenkuljetuksen kaksoisjärjestelmästä luopuminen koskisi niitä kuntia, joissa on jätelain voimaan tullessa käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus kaikissa tai joissakin jätelajeissa. Lakiehdotuksen mukaan kaikkien kuntien jätehuoltotoimijoiden tulisi jatkossa kilpailuttaa sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetukset viimeistään viiden (5) vuoden kuluessa lain voimaantulosta (arvio 2026) ja muiden kiinteiden yhdyskuntajätteiden (hyötyjätteet) kuljetukset viimeistään kahden (2) vuoden kuluessa lain voimaantulosta (arvio 2023). Hyötyjätteille ehdotettu tiukempi siirtymäaika johdetaan siitä, että siirtymäaika on synkronoitu erilliskeräysvelvoitteiden voimaantulon ja pakkaustuottajien kanssa tehtävän yhteistoimintavelvoitteiden alkamisen kanssa.
- Lakiehdotukseen sisältyy uusia säännöksiä jätteenkuljetuksen julkisten hankintojen toteuttamiseksi siten, että markkinavuoropuhelua alan toimijoiden kanssa lisätään merkittävästi. Uusia säännöksiä on lisätty myös kilpailutusten toteuttamiseksi siten, että erityisesti pk-sektorin yritykset huomioidaan tarjouskilpailujen ehdoissa.
- Jätelain muutoksella säädettäisiin kunnille ja pakkausten tuottajille yhteistoimintavelvoite pakkausjätteiden erilliskeräyksen järjestämiseksi. Pakkausten tuottajien ja kuntien olisi tehtävä pakkausjätteen erilliskeräystä koskeva sopimus yhteistoiminnasta ja kustannusten korvaamisesta viimeistään 30.6.2021, mutta sopimuksen mukaisia korvauksia tuottajien olisi maksettava kunnille 1.1.2023 alkaen. Kunnan tulee siirtää korvaus alentamaan kotitalouksien pakkausjätteiden kuljetuksesta perittäviä jätemaksuja. Tarkoituksena olisi, että pääasiassa järjestötasolla muodostettava ryhmä (mm. Kuntaliitto mukana) neuvottelisi valtakunnallisen sopimuksen, johon kuntien jätehuollosta vastaavat tahot, joko kuntien yhteiset jätelaitokset tai kunnat, korvauksia saadaksesen liittyisivät. Sopimukseen liittyviä kuntatoimijoita olisi noin 60. Norjassa on tehty vähän vastaava sopimus mm. muovipakkausten osalta. Neuvotteluprosessiin on tarkoitus osallistaa myös kuntatoimijoita.
- Mikäli jätteenkuljetuksen kaksoisjärjestelmä säilyisi, niin YM on esittänyt vaihtoehtona yhdyskuntajätehuollon päävastuunjaon uudistamista siten, että pakkausten tuottajien vastuuta jätehuollosta kasvatettaisiin merkittävästi ja kunnan vastuuta vastaavasti pienennettäisiin. Kuntien mahdollisuus toimia jätehuollossa heikkenisi tällöin oleellisesti - erityisesti nykyisillä kunnan järjestämän kuljetuksen alueilla, eikä kunnilla olisi enää minkäänlaista vaikutusvaltaa isoon osaan asuin- ja kiinteistöjen jätehuollon järjestelyistä. Kuntaliitto pitää vaihtoehtoa erittäin huonona. Tällaisen muutoksen valmistelu vaatisi runsaasti aikaa, jota Suomella ei EU-tavoitteiden valossa ole. Tällöin poikettaisiin myös jätelain valmistelutyön alkuvaiheessa sovitusta reunaehdosta, että jätehuollon perusvastuunjakoon ei tässä vaiheessa puututa.

